

S t a n o v i s k o
Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí

**k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon,
ve znění zákona č. 195/2022 Sb., a některé další související zákony**

I.

K celkovému zaměření návrhu

Vláda České republiky se v programovém prohlášení zavázala v oblasti stavebního práva po nezbytné racionalizaci zachovat spojený model veřejné správy a zachovat stavební úřady na úrovni obcí a krajů. Této změny dle předkladatele, kterým je Ministerstvo pro místní rozvoj, nelze dosáhnout jinak než změnou zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon (dále jen „nový stavební zákon“). Předkládaný návrh zákona, kterým se mění zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění zákona č. 195/2022 Sb., a některé další související zákony (dále jen „návrh zákona“) tento cíl dle předkladatele naplňuje.

V institucionální rovině jsou po dohodě Ministerstva pro místní rozvoj s Ministerstvem vnitra a po zohlednění připomínek a názorů zástupců samospráv základem nové soustavy stavební správy obecní úřady obcí s rozšířenou působností a další obecní úřady obcí. Návrh zákona je předkládán ve variantách, kdy stanovení dalších obecních úřadů je navrhováno buď výčtem obecních úřadů v příloze č. 11 k návrhu zákona (vizte variantu I a II přílohy č. 11), anebo prostřednictvím vyhlášky Ministerstva pro místní rozvoj, kdy způsob stanovení obecních stavebních úřadů vyhláškou je spojen se změnou způsobu financování obecních stavebních úřadů na formu výkonnostního financování. Pro určení těchto obecních úřadů byla rozhodná kritéria stanovená Ministerstvem vnitra vycházející z § 332 odst. 1 nového stavebního zákona. Jedinou odchylku od kritérií stanovených v § 332 odst. 1 nového stavebního zákona je snížení nutného počtu úředníků na jednom úřadu ze 4 na 3. Při aplikaci těchto kritérií a aktualizaci dat je celkový počet obecních stavebních úřadů určen na 375 (varianta I přílohy č. 11). Při projednávání návrhu zákona v meziresortním připomínkovém řízení však byly vneseny relevantní argumenty zástupců samospráv. Návrh zákona je proto předkládán s variantami určení počtu obecních stavebních úřadů. Tyto varianty odrážejí rozdíly mezi faktickým počtem úředníků, kteří mají na příslušných úřadech zkoušku zvláštní odborné způsobilosti, a mezi počty tabulkovými. Nicméně základní cíl kritéria popsaného výše je splněn. Varianta II přílohy č. 11 tuto skutečnost zohledňuje a stanovuje počet obecních stavebních úřadů na 385. Jako poslední alternativa se předkládá varianta II novelizačního bodu č. 43 (§ 30), ve kterém se svěřá Ministerstvu pro místní rozvoj kompetence ke stanovení obecních stavebních úřadů prováděcím právním předpisem, přičemž při stanovení těchto obecních stavebních úřadů zohlední ministerstvo velikost správního obvodu a dopravní dostupnost. Tato varianta je spojena se změnou výpočtu příspěvku na výkon přenesené působnosti.

Krajské úřady budou v této soustavě stavebních vykonávat stejně jako dnes působnost nadřízeného správního orgánu vůči obecním úřadům, přičemž nově budou v prvním stupni povolovat některé významnější stavby, např. stavby, které podléhají posouzení vlivů na životní

prostředí. Obecní úřady a krajské úřady budou vykonávat činnost na úseku povolování staveb v přenesené působnosti.

Návrh zákona nemění institut Specializovaného a odvolacího stavebního úřadu, zřízeného novým stavebním zákonem, který byl zřízen jako úřad primárně povolující tzv. vyhrazené stavby. Specializovaný a odvolací stavební úřad bude odvolacím správním orgánem vůči krajským úřadům.

Ústředním správním úřadem na úseku územního plánování, stavebního řádu a vyvlastnění je podle novely Ministerstvo pro místní rozvoj, které zároveň bude odvolacím správním orgánem pro Specializovaný a odvolací stavební úřad.

Z hlediska územního rozvoje dochází k posílení role samosprávy v procesech pořizování územních opatření (o stavební uzávěře a o asanaci území). Územní opatření, která jsou vydávána jako opatření obecné povahy, byla dosud pořizována i vydávána v přenesené působnosti. Novým stavebním zákonem došlo k úpravě, kdy tato přenesená působnost byla odebrána radě obce, resp. kraje a přenesena na příslušný úřad územního plánování (resp. nově též na Nejvyšší stavební úřad). Navrhovaná úprava spočívá v rozdělení kompetencí v procesu pořizování mezi samosprávu a státní správu, a to v obdobném rozsahu jako je tomu při pořizování územně plánovacích dokumentací. Tedy samospráva (rada obce nebo rada kraje) rozhoduje o pořizení a vydává územní opatření, zatímco příslušný úřad územního plánování zajistí jeho pořizení. Touto změnou dochází nejen k posílení pozice samosprávy, což je v souladu i s programovým prohlášením vlády, ale též je najisto postaveno, že také pro pořizování územních opatření jsou vyžadovány kvalifikační požadavky podle tohoto zákona.

Návrh zákona v neposlední řadě přináší opětovné zavedení politiky územního rozvoje jakožto strategického nástroje územního plánování na úrovni státu, a to v rozsahu stávající politiky územního rozvoje. Vztah politiky územního rozvoje k územnímu rozvojovému plánu je zachován v rozsahu stávající právní úpravy, tedy zákona č. 183/2006 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů.

II.

Vztah k vládní protikorupční politice

V souvislosti se stanoviskem Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí (dále jen „Rada“) k návrhu věcného záměru stavebního zákona z 21. června 2019 a protikorupčním opatřením obsaženým v Akčním plánu boje proti korupci na roky 2021 a 2022 byl rovněž předmětný návrh zákona Plánem legislativních prací vlády na zbývající část roku 2022 přikázán k povinnému projednávání Radou.

III.

Způsob projednání návrhu

Návrh zákona byl rozeslán do meziresortního připomínkového řízení 7. dubna 2022 s termínem pro uplatnění připomínek do 9. května 2022. Celkem bylo uplatněno 1341 připomínek, z toho 949 zásadních. Některé zásadní připomínky se nepodařilo vypořádat, návrh je proto vládě předkládán s rozpory s Ministerstvem financí, Ministerstvem dopravy, Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem spravedlnosti, Jihomoravským krajem, Jihočeským krajem, Karlovarským krajem, Královéhradeckým krajem, Krajem Vysočina, Hl. m. Prahou, Svazem měst a obcí, Sdružením místních samospráv, Svazem průmyslu a dopravy a Veřejným ochráncem práv.

Návrh zákona byl dne 1. září 2022 projednán Pracovní komisí předsedy Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí k hospodárnému nakládání s majetkem státu a její usnesení bylo využito při textaci návrhu stanoviska Rady.

IV. Návrh změn

Rada uplatňuje k návrhu zákona následující stanovisko:

- 1) Doporučuje, aby předkladatel v rámci důvodové zprávy nebo hodnocení dopadů regulace (RIA) k návrhu zákona doplnil, jakým způsobem posoudil problematiku systémové podjatosti stavebních úřadů územních samosprávných celků. Vzhledem k metodice hodnocení korupčních rizik by se pak měl zaměřit například na to, jak snadno nebo obtížně lze zmíněné korupční riziko eliminovat a zda by bylo takové řešení přiměřené i vzhledem k cíli, který navrhovaná právní úprava sleduje. Systémovou podjatost je pak nutné z hlediska hodnocení korupčních rizik chápat v jejím širším smyslu, nikoliv tedy pouze ve smyslu počtu uplatněných námitek pro podjatost. Předkladatel sice v části materiálu č. V zmiňuje, že je potřeba najít jiné řešení problémů, které byly ve vazbě na institucionální strukturu identifikovány v RIA k novému stavebnímu zákonu, tj i problém systémové podjatosti stavebních úřadů v rámci územních samosprávných celků, ale dále již v textu žádné řešení výslovně nezmiňuje.

V. Závěr

Rada doporučuje vládě v souladu s článkem 4 odst. 2 písm. a) jednacího řádu Rady schválit materiál „návrh zákona, kterým se mění zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění zákona č. 195/2022 Sb., a některé další související zákony“ za předpokladu zapracování navrhované připomínky.

prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M. v. r.
předseda Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí